

Hafsa Kesgin. *İslam Hukukunda Kürtaj*. İstanbul: Kitâbi Yayınları, 2018.

Hafsa Kesgin. *Abortion in Islamic Law*. İstanbul:
Kitâbi Publications, 2018.

Merve ÜNAL

Bursa Uludağ Üniversitesi, İlahiyat
Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim
Dalı, Bursa, Türkiye

Geliş Tarihi/Received: 02.07.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 02.09.2022

Yayın Tarihi/Publication Date: 29.12.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Merve ÜNAL
E-mail: merveunal_9062@hotmail.com

Atif: Ünal, Merve. "Hafsa Kesgin. *İslam Hukukunda Kürtaj*. İstanbul: Kitâbi Yayınları, 2018". *İlahiyat Tetkikleri Dergisi* 58/1 (Aralık 2022), 116-118.

Cite this article as: Ünal, Merve. "Hafsa Kesgin. *Abortion in Islamic Law*. İstanbul: Kitâbi Publications, 2018". *Journal of İlahiyat Researches* 58/1 (December 2022), 116-118.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ÖZ

Klasik İslam hukukunda bulunan görüşlere dayanılarak kadınlara 4 aylık bebeğin kürtaj edilebileceğine dair fetvalar verilmesi konusundaki endişesi Hafsa Kesgin'in bu kitabı yazmasına vesile olmuştur. Ayrıca Hafsa Kesgin pozitif hukuku ve İslam hukukunu mezceden kitap türünde bir çalışma bulunmadığını belirtmiştir. Yazarın bu eksikliğe dair bir katkı yapmak istemesi çalışmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Kitap kısa bir giriş ve beş ana başlıktan oluşmaktadır. Yazar konuyu tıp, önceki şeriatlar, sosyoloji, pozitif hukuk ve İslam hukuku açılarından ele almıştır. Eserinin bir bebeğin daha hayata tutunmasına vesile olmasını temenni eden yazarın topluma yönelik bir çalışma yaptığı söylenilebilir. Aynı zamanda bu eserin konu hakkında akademik çalışmalar yapanların başlangıç kitaplarından birisi olabileceği, kürtaj hakkındaki çeşitli ilimlerden klasik ve çağdaş kaynaklara ulaşma konusunda da iyi bir yol gösterici olacağı ifade edilebilir. Çalışmamızda bu eserin incelenmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kürtaj, Kitap İncelemesi, Cenin, İslam Hukuku, Anne.

ABSTRACT

Concerned about giving women fatwas that a 4-month-old baby can be aborted, based on the views found in classical Islamic law, Hafsa Kesgin's book has helped him write. In addition, Hafsa Kesgin stated that there is no study in the type of book that combines positive law and Islamic law in any type of book. Her desire to make a contribution to this deficiency led to the emergence of this study. The book consists of a short introduction and five main titles. The author dealt with the subject in terms of medicine, previous sharia, sociology, positive law, and Islamic law. It can be said that the author, who hopes that her work will be instrumental in helping another baby cling to life, is working toward society. At the same time, it can be stated that this work can be one of the beginning books for those who make academic studies on the subject, and it will be a good guide for reaching classical and contemporary sources from various sciences about abortion. This study aimed to examine this work.

Keywords: Abortion, Book Review, Fetus, Islamic Law, Mother.

Tıp, etik, sosyoloji, psikoloji, ilahiyat ve siyaset gibi pek çok sahanın konusu olan kürtaj, döl yatağının kazınarak ceninin dışarı çıkarılması suretiyle gebeliği sona erdirmeye işlemidir. Fikhî açıdan da bilinen gebeliğin sonlandırılması işlemi kürtaj ismiyle modern zamanın önemli meselesi haline gelmiştir. Kadının toplumdaki konumu değiştikçe annelik vasfı isteğine bağlı bir hal almıştır. Rahme düşen embriyonun ise dünyaya getirilip getirilmemesi artık tercih meselesi olarak algılanmış, kürtaj da bu tercihe bir araç kılınmıştır.

Değerlendirmesini yapacağımız eserin yazarı Hafsa Kesgin, kürtaj konusunda dünyada ve ülkemizde çeşitli çalışmalar bulunduğunu ancak ülkemizde hem pozitif hukuk hem İslam hukukunu mezceden kitap türünde çalışma bulunmadığını belirtmektedir. Çalışmasıyla bu eksikliği gidermek için bir katkı yapmak istemesi kitabın yazılmasına vesile olan bir sebeptir (10). Burada şunu ifade edebiliriz ki, bu eserden önce makale veya tez gibi akademik çalışmalar olsa da, kürtaj konusunda İslam hukuku ve pozitif hukuku karşılaştırmalı ele alan bir kitaba biz de rastlamadık. Bu eserden önce kürtaj konusunda farklı konularla beraber kürtajın ele

alındığı tez varken¹ sadece İslam hukuku çerçevesinde kürtajın ele alındığı tezler² de vardır. Ancak bu zamana kadar bu akademik çalışmaların kitaplaştırılmamış olması konunun fikhî boyutu hakkında toplumun kolaylıkla ulaşabileceği bir kitabın olmaması gerçekten bir eksiklik olarak görülebilir. Kesgin, konuyu sadece İslam hukuku açısından değil tıp, sosyoloji, pozitif hukuk, ilahiyat gibi boyutlarıyla da ele alarak bu boşluğu doldurmaya gayret etmiştir.

Yazarın kitabının ortaya çıkmasına vesile olan bir sebep de yazarın vaizlik görevi gereği kendisine kürtaj hakkında sorular sorulması ve klasik mezhep görüşleri çerçevesinde kadınların dört aylık bebeğin kürtaj edilebileceğine yönelik fetvalar almasına dair duyduğu kaygıdır (12). Eserinin bir bebeğin daha hayata tutunmasına vesile olmasını temenni etmiştir. Bu yönüyle topluma yönelik bir çalışma hazırladığını söyleyebiliriz. Ancak aynı zamanda konu hakkında akademik çalışmalar yapanların başlangıç kitaplarından birisi olabileceği, kürtaj hakkındaki çeşitli ilimlerden klasik ve çağdaş kaynaklara ulaşma konusunda da iyi bir yol gösterici olacağı kanaatindeyiz. Hatta yazarın şahsi görüş ve tercihlerinden de istifade edilebilecektir.

Kitap kısa bir girişten sonra beş ana başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar sırasıyla, “kavramsal çerçeve,” “kürtaj sorununa yaklaşım,” “diğer hukuk sistemlerinde ve modern hukukta kürtaj,” “İslam hukukunda kürtaj” ve “kürtaj tartışmalarının İslam hukuku ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesi” şeklindedir.

Kesgin, ilk bölümde, anne karnındaki varlığın evreleri ve kürtajın tanımına dair hem tıbbi hem fikhî açıdan kavramsal tanımlamalara yer vermiştir. Modern tıbbın gelişimi sayesinde bebeğin anne karnındaki evreleri gün gün tespit edilebildiği için buradaki ayırım pre-embriyo/zigot, embriyo ve fetüs olarak nitelenmekte ancak fikhî açıdan anne karnındaki varlığa sadece cenin ismi verilmektedir. Yazar kitabında pre-embriyo kelimesini; döllenme, döllenmeden sonraki ilk 14 gündeki zigot, tüpte döllendirilen embriyo ve dondurulmuş embriyo gibi çeşitli tabirler için kullanmıştır. Bazı başlıklarda kullandığı tabiri parantez içinde verse dahi bazı başlıklarda bunu yapmadığı için metin okunmadan yazarın pre-embriyo kelimesiyle kastı anlaşılammaktadır. Bunun yerine pre-embriyo kelimesinin karşılıklarını yerine göre kullanması okuyucunun anlamasını kolaylaştırmak açısından daha uygun olacaktır.

Yazar, ikinci bölümde kürtaj sorununu; kürtaj nedenleri, kürtaja karşı olanlar ve onu destekleyenler çerçevesinde ele almaktadır. Kürtajın nüfus politikası altında gerektiğinde meşrulaştırılıp gerektiğinde yasaklanabildiğine değinmektedir.

Üçüncü bölümde, diğer dinlerde ve pozitif hukukta kürtajı ele almaktadır. *Ceninin durumu ve hakları tartışmaları* başlığı altında kürtajı, *Antik Yunan ve Roma’da cenin hakları ve düşük, tek tanrılı dinlerde cenin hakları ve düşük* şeklinde ele almıştır. Pozitif hukukta kürtajı ise, *tarihten günümüze kürtaj, kürtajın yasal çerçevesi ve Türkiye’de kürtaj* başlıkları altında incelemektedir. Yazar konuyu pozitif hukuk açısından da ele almayı kitabın yazılma amaçlarından biri olarak belirtmiş olsa da, aslında kendisinin de ifade ettiği gibi pozitif hukukun kürtaja yaklaşımına çok kısa değinmiştir (10). Böylece çalışmasını daha çok İslam hukukunun kürtaja yaklaşımı çerçevesinde ele almıştır. Ancak konuyu pozitif hukuk boyutundan önce tıp, önceki şeriatlar ve sosyoloji açısından da ele alması ile buradaki kısalığı gidermeye çalışmıştır. Böylece konu, kitabın ilk yarısında diğer açılardan, ikinci yarısında ise İslam hukuku açısından ele alınmıştır.

Dördüncü bölüm İslam hukukunda kürtaja ayrılmıştır. Doğal olarak kitabın en hacimli bölümünü oluşturmaktadır. Bu bölüm altında yazar, öncelikle ceninin anne rahmindeki gelişim evrelerinin tıptaki ayırımına sonra da naslardaki ayırımına değinmiştir. Ayrıca kürtajın hükmünü belirleyebilmek için anne rahmindeki bebeğe İslam hukuku açısından ne zaman canlı gözüyle bakıldığı hakkındaki tartışmaları da ele almıştır. Bu hususun başlangıcı ittifakla ruh üflenmesi kabul edildiği halde ruh üflenmesinin zamanı hakkındaki farklı hadis rivayetleri âlimler arasında iki farklı yaklaşım kabul edilmesine sebep olmuştur. Genel kabul yüz yirminci günde ruh üflendiği ve bu zamandan sonra kürtajın yasak olmasıdır. Ancak yazar bu görüşün tıp verileriyle uyuşmadığını belirtmiştir. Diğer görüş olan 40. günden sonra ruh üflenmesi görüşüne yazarın katılıp katılmadığı net değilken sonuç olarak insanın değerinin ruha bağlanması ve ruh üflenmesi hakkındaki haberlerin, insanın diğer varlıklardan farkını ve değerini ortaya koyması açısından zikredildiğini belirtmiştir (107-110).

Ceninin hukuki statüsü konusuna da bu bölümde değinen yazar, daha önce pek söz konusu olmayan tüpteki embriyonun hukuki statüsünü İslam hukuku açısından tespit etmeye çalışması ilgi çekicidir. Pre-embriyo/tüpteki embriyo konusunda klasik kaynaklarda bilgi olmadığını ve çağdaş ulema arasında da onun hukuki statüsünün ne olacağı konusunda bir ittifak bulunmadığını belirtmektedir. Bunu tespit etmek için İslam hukukçularının yaşamın başlangıcı hakkındaki görüşlerini ele alır. Bu açıklamalar arasında tüpteki embriyonun kullanımı hakkında bazı görüşlere değinirken onun hukuki statüsü hakkında bir görüş aktarmamaktadır. Daha sonra pre-embriyo ve embriyonun ne kişi ne eşya kabul edilmesi hukuki açıdan yeni bir yere yerleştirilmesi gerektiği teklifine katıldığını belirtir. Ancak daha önce bu tekliften bahsetmemiştir. Böylece

1 Mehmet Erşahin, *İslam Hukuku Açısından Aile Planlaması Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002).

2 Abdulahat Uçatlı, *İslam Hukukunda Cenine Müdahalenin Hükmü* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009); İbrahim Hata, *İslam Hukukuna Göre Çocuk Düşürme* (Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011).

tüpteki embriyonun eksik ehliyetli kabul edilmesi gerektiği şeklindeki görüş kendi şahsi görüşü olarak görünmektedir (142-143).

Bu bölümde engelli olan, zina, cinsel saldırı ve istismar ile meydana gelen ceninin kürtajı konusuna da yazar değinmiştir. Engelli cenin konusunda tıbbi veriler hatalar içerebileceği için, ceninin engelli olması gerekçesiyle kürtajın caiz olmayacağını ancak ceninin annenin hayatını tehlikeye düşürecek bir özür taşıdığına karar verilmesi durumunda belli bir zaman sınırı olmaksızın yapılabileceğini belirtir. Cinsel saldırı sonucunda oluşan ceninin kürtajının caiz olmasının istisnai durum olarak değerlendirilebileceğini belirtir. Zina sonucu oluşan ceninin kürtajı konusunda serdettiği görüşler arasında bazı Şafii ve Maliki alimlerin zinadan oluşan ceninin ruh üflenmeden önce alınabileceğine dair görüşlerine de yer vermiş ve bu görüşe dayanarak “Zira bu hüküm zina sonucu oluşan gebeliklere kapı aralayabilmektedir.” yorumunda bulunmuştur. Ancak zinanın hükmünü önemsemeyen kişilerin, zinadan dolayı oluşan ceninin kürtajı hakkındaki hükmü önemsemeyecekleri sebebiyle bu görüşü isabetsiz bulmaktayız. Zina sonucu cenin oluşur veya oluşmaz. Bu ceninin kürtaj edilip edilmeyeceğini yukarıdaki görüşün etkilemesi kanaatimizce mümkün değildir (160-161).

Beşinci bölüm olan son bölümde ise kadının hakları bağlamında tartışılan kürtajın hak, mülkiyet, emanet, rızık güvenliği gibi kavramlar temelinde İslam ilkeleriyle uyumlu olup olmadığını incelemektedir.

Yazar konuyu pek çok boyutuyla ele alarak kendisinin de yorumları ve tercihleriyle akıcı bir sunum yapmıştır. Kitap boyunca sayısal veriler de sunularak konunun ispatı güçlendirilmiştir. Kitap, kapak resmi ve rengi açısından gayet güzel görünmesine rağmen kitapta kullanılan yazı şekli ve boyutunun kitabı bayağı hale getirdiğini ifade edebiliriz. Ayrıca kitaba yöneltilebilecek bir diğer eleştiri de kitabın metninde, dipnotlarda ve kaynakçada yazım hatalarının ve şekilsel hataların sayısının çok fazla olmasıdır. Bu açıdan yeni baskılar için kitap tashih edilmelidir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Declaration of Interests: The author has no conflicts of interest to declare.

Funding: The author declared that this study has received no financial support.

KAYNAKÇA

Erşahin, Mehmet. *İslam Hukuku Açısından Aile Planlaması Kürtaj ve Çocuk Sahibi Olma*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2002.

Hata, İbrahim. *İslam Hukukunda Çocuk Düşürme*. Bursa: Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2011.

Kesgin, Hafsa. *İslam Hukukunda Kürtaj*. İstanbul: Kitâbi Yayınları, 2018.

Ucatlı, Abdulahat. *İslam Hukukunda Cenine Müdahalenin Hükmü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.